

- Пирĕн колхозăн кунсăр пуçне тата тепĕр шутсăр хухĕм участок пур.
- Ăста вăл?
- Пĕтĕм Союзри ялхуçалах выставкинчи пирĕн стăнд.

МАЛТАНХИ ДОКЛАД

Мускава Пётём Союзри ялхусаләх выставкине курма кайнә экскурсантсем бригадир Симунпа фермари работник 70 сұлхи Кавруш мучи хайсен колхозне тавранчәс. Вёсем кайнаранпа иртнә сакәр кун хушши колхозниксемшён сакәр эрне чухлө те туйанчө пулө. Кашниех экскурсантсене харпәрхәй майлә задани парса янә, кашниех чән малтан пөлме тәрәшатъ. Кавруш мучипе Симун пур заданисене те пурнаслама тәрәшнә та ёнтө.

Анчах старике, кётмен сёртенех, тепёр задани пачёс. Киле таврансан тепёр кунне Кавруш мучи сысна фермин урайне сунә чухне ун патне правлени председателё Яку Васильчә пучё. Симун район центрне чёнсе илнө мён, ситес пухура выставка синчен Кавруш мучин доклад тума тивет.

— 70 сұл пуранса халәх синче тәрса сичё сәмах каламан, пулмасть манран доклад тавасси,—тесе үкётлет Кавруш мучи.

— Небось, пикенсен пөкө аванатъ, тәратән та доклада сүтетөн сөс,—тет председатель.

— Эсө докладне ху туса пар,—тет старик,—каласма пөлместөп эпө.

— Вот мён каласан эсө, выставкәна сана ятәмәр та, докладне те пирёнех туса памалла-и?

Кавруш мучине аллә пәт тиенө лава сөтөрме хушнә пекех туйанса кайрө ку сөнү.

— Эх, амикке,—тет вәл хайне хай, ёнсине кәтәрт-кәтәрт хысса.—Мускавне кайса саванса сүресси мён хавас та, анчах докладне те тумалла мён. Ку инкөкө астан тупанчө-ши? Кәр-кар чөлхе саварәм такансан, ёмөр халәх кулли пуләп-ске, эккей...

Каç күлём правлени уменчи сөрем синче пуху пустаранчө. Кавруш мучине докладчик шүчөпе сөтел пусне лартнә. Чөри капкәна сакланнә мулкачә чөри пек тапаты, куёсем умри сынсене те курмасчө,—те именни, те шикленни пур, әна хай те пөлмест вәл.

— Калама тытәнәп та аташса кайәп, унтан „Кавруш хәраххи“ тиекен ят тухса кайө,—тесе шутлаты вәл хай әшөненч.

„Пётём Союзри ялхусаләх выставки синчен доклад тума Фомин Гаврила сәмах паратпәр“ тенине илтсен, вәл йөппе чикнө пек картах туртанса илчө. „Ну, турәсам пуләш“ терө унән пусөнчи авалтан тәрса юнә сөлкөш шухәшө. „Ун пек ан калас“, тет тепёр патвар шухәшө.

Хускалман лава хирсе хускатнә пек пусланчө доклад. Кавруш мучин куёсем синчи төтре майёпен сөс сирөлсе пыратъ. Вәл выставкәна мөнле ситинне, унта мөнле йөркепе сүренине, аслә совет сөршывөн ялхусаләх коммунистла парти, юратнә сұлпуç Сталин юлташ ертсе пынипе мөн тери пысәк сөнтерүсем тунине йөркипе каласа пыратъ, кашни сәмахне сәвартан кәларса яриччен виҗе-виҗе пәхаты. Анчах доклад тавасси пөр ёс те, итлекенсем әнланни тепёр ёс мён. Тип-тикөс пыракан доклад чәрмавсем сине леке пусларө.

— Выставкәри вильәх-чөрлөхсем вара чән та халапри пек. Пөр вәкәрө 76 пәт туртаты,—тет Кавруш мучи.

Униччен шәпах ларакан пухура пәшәл-пәшәл, мәкәр-мәкәр илтөнме пусларө.

— Эсө, Кавруш пәяхам, 30—40 пәтне хушса каларән пулө,—терө Көтерук кинемей, докладчик сине чаләшшән пәхса.

— Пөртте суймастәп, кинь, чәнах та 76 пәт,—ёнентерет мучи.

— Эсө слон текенскере куртән пулө, әна чәнах та пысәк тесчө,—сәмах хушрө пөри, слон синчен каласа кәтартнинне илтнөскер.

— Ахаль, Кавруш вәл сәмрәк чухне те тыттарма әстаччө,—терө пөр старикө.

Кавруш мучин сәмки сине пәрса пек тар тухрө. Сасартәк вәл, темөне аса илнө пек, аллине кәсйине чиксе хут сыххи туртса кәларчө, унән әшөнчен фотокарточка кәларса леш старик ёнелле тәсрө.

— Акә кур, сав вәкәрән үкерчөкө ку,—терө вәл, сәмахне пүлнөшөн силөпе тулвәскер. Старике хәратса тәкас тесе темөн каласшән пулчө вәл, анчах темшөн саварө усәлмарө.

Карточка аларан алла сүрет. Пәхасчө, чән та слон мар, вәкәрах, анчах ун сүменчи сынсем пөчөксөс курәнасчө. Әна, „Тореадор“ ятләскерне, Смоленск обласөнчи Молотов ячөпе тәракан колхозра үстернө. Докладчик пөтөмпех төрөсе тухрө.

— Унтах сәвтери чаплә ёне пур. Сұлталәкра вәл 12 пин те 200 литр ытла сөт параты, кунне вәл 57 литр, е, ахаль каласан, тәватә витрене яхән пулаты.

Кинемейсем куссене чарсах пәрахрөс, әста кирлө унта пөссене шарт сәшни илтөнет.

— Кавруш каласө вәл, унән сәмахө тәрах сүрөха. Ёнен силлине мар, хырамне те тәватә витре сөт вырнасмасть,—тет пөр карчәкө.

Докладчик текех чәтаймарө.

— Эсө, Сәрахви, шәлна сыртса лар-ха кәштах. Эпө Йөрөх катине мар, Мускава кайса курнине каласа кәтартатәп сире, Мускавал.. Төттөм сын эсө, нимөн те әнланмастан,—терө вәл юлашкинчен.

— Пөр сәмах калама та сук, түрөх вәрсма пусларө,—тет леш карчәкө күреннө кәмәлпа.

— Эпир те хәсатра вуланә ун синчен, малалла кала,—терөс темөсе сасә. Карчәкө пөрме хутаç пек хусланарах ларчө те нимех те чөнмерө.

Доклад малалла пыратъ, мучин малтанхи шиклө туйәмөсен йөрри те юлмарө, халәх пөр чөнмесөр итленине курсан вәл тата сүле сөкленет. „Ой-йо-йой“, „Пирөн те сәпла тәвасчө“ тенисем сөс илтөнөсчө пухура.

Кавруш мучи выставка участникөсенчен хәшөсем гектартан 6—7 пин пәт кәшман, 400—500 пәт тулә тата ытти симөсөсем туса илни синчен калаты.

— Питө төлөнмелле япала куртәмәр унта эпир. Пысәк ученый, Цицын хушаматләскер, шурутинне туләпа пөтөсөтерсе сөнө йышши тулә тунә,—терө вәл.

— Мён, мён, мён? Шурутинчен тулә тунә терөн-и?—терөс темөсе сасә пөр харәссән.

— Сәпла сав, туллине те хамәрах куртәмәр.

Уяра та сивве те, йёпене те тўсет,—тет Кавруш мучи тата хытā сасāпа.

— Халлап пулѐ ку,—терѐс леш колхозникѐсем.

Докладчикāн ку тѐлте чылаях чарāнса тāmалла пулчѐ. „Вѐсене ѐненерме сāmал мар сав“, тесе шутларѐ вāl. Выставкāна кайман пулсан хай те кун пек сāмаха асаппа сѐс ѐненесси синчен аса илчѐ те нимех те шарламарѐ, малалла каласма пусларѐ.

— Сирѐн регламент пѐтрѐ, докладчик юлташ, тата мѐн чухлѐ вāхāt кирлѐ,—ыйтрѐ унран председатель.

— Мѐн чухлине чухлаймастāп та, кāштах каламалли пур-ха,—тет мучи.

Юлашкинчен вāl ытти союзлā тата автономлā республикāsенчен пынā экскурсантсемпе паллаш-ни синчен каласа кātартрѐ. Киргизсен республикинчен пынā хай пек ватā колхозник āна чайхана илсе кайса сав тери лайāх хāна туни синчен савāнса калать.

Доклад хыссāн пренисем пусланчѐс. Колхозниксем колхоз хусалахне пуянлатас, ўстерсе пырас тѐлѐшпе хайсен сѐнѐвѐсене парасѐ, пурте Кавруш мучине лайāх доклад туса панāшāн мухтаса илѐсѐ. Вāl кунхине унāн Мускавра пулнā хыс-сāнхи иккѐмѐш савāнāсѐ пулчѐ.

Тепѐр кунне ирех Кавруш мучи сысна витиве

пычѐ. Кунта вāl 6 сул ѐслет ѐнтѐ. Алсатуль пек висѐ сысна суринчен ултā сул хушшинче 150 пус сысналлā ферма пулса тāнā. Кавруш мучи кашни сысна сурине ўстерсе ситѐнтерме тārāш-нā, лайāх тārāшса пāхнине кура сыснисем те āмāртмалла ўснѐ. Ватā хуса хайѐн ѐснѐ, кунѐпе шавласа тārакан фермāна пѐтѐмпех юратса пā-рахнā. Суллен-сула тārāшса ѐсленѐшѐн преми парсан, ку юрату вара мѐн тери ўснине хай те висѐме пултарайман. Анчах выставкāра пулнā хыс-сāн Кавруш мучине ку сыснасем ѐлѐкхинчен те-мѐнле пѐчѐкленнѐ пек туйāнāсѐ, сўллѐш те, пы-сāккѐш те пѐрѐннѐ пек курāнāсѐ.

Вāl кѐтесри кас сѐс сāvāрланā сысна ами пат-не пычѐ.

— Начар āру эсѐ. Е выставкāра пулсан эсѐ, 25 пātлā тантāшусене курсан, сāmсу мар, чѐрнўсем хѐрелсе кайнā пулѐччѐс,—тет мучи эхлетсе выр-такан сысна аминѐ. Лешѐ, илтмѐш пек пулса, ни-мѐн те чѐнмерѐ.

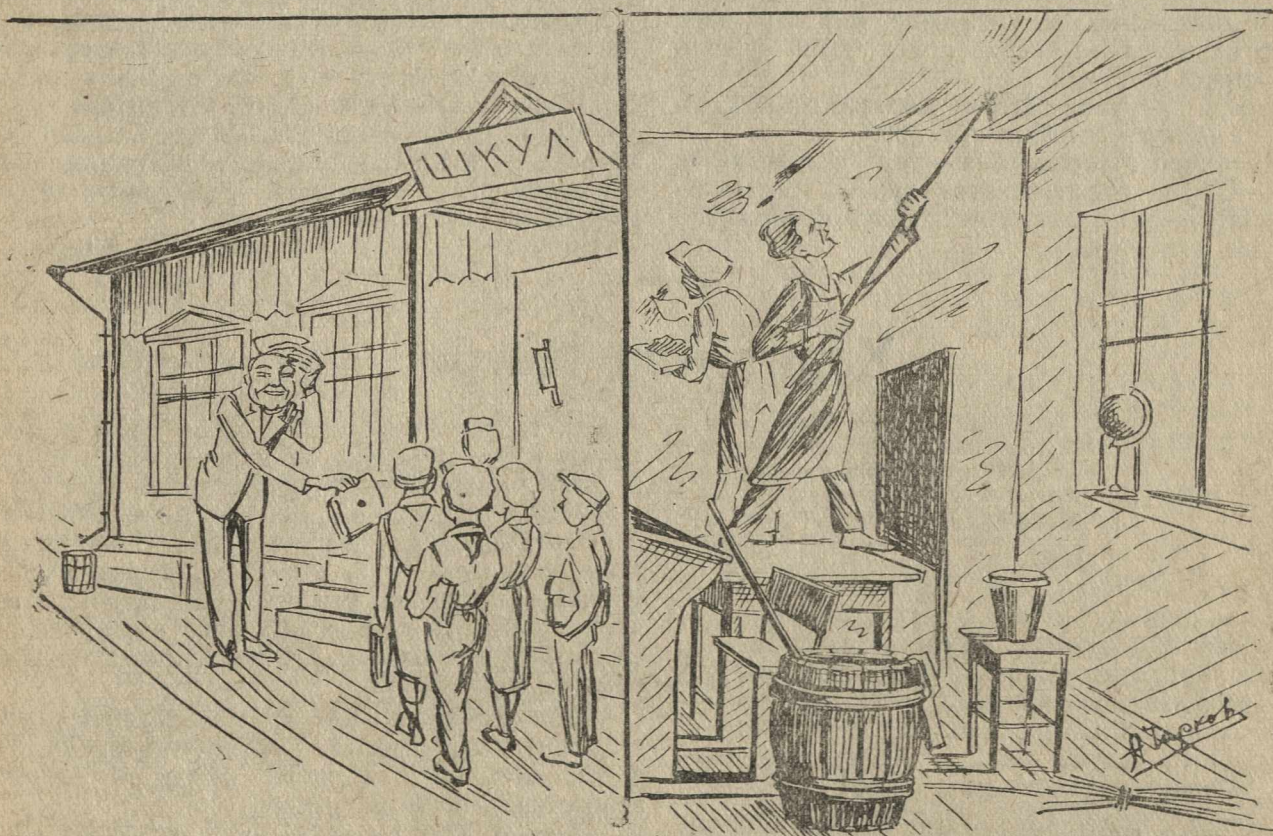
— Ну, юрѐ, юрѐ! Йоркшир мāшārсем кўрсе килсен, кун пек шѐшлѐ аврисем мар, куллен кил-ло ўсекен сāvāрсем тума пуслār,—тет Кавруш.

Кавруш мучи сāмахѐ ѐсрен татāлакан марччѐ, вāl калани яланах ѐсре пулатъ, халѐ те пулатех ѐнтѐ.

Никита Волков.

Хатѐр мар школта

А. Чирков

Тул енче:

Шкул директорѐ: Айтār кѐрѐр, сире тахсанах кѐтсе тārатпār!

Шал енче:

— Вот епле вāl... кѐтсех илет—пире чārман-тарма...

Карацсампа Максам

Ўллахи лапка қас. Тўпери ҳисепсёр қалтарсем тем тёрлө мёлтлетсе выляссь. Ййаванса кайна йамра қинче Карацсам харах урине усса ларать. Юрату шухашёсемпе минтёресе ларать вёл, хай хулана кайичченхи савнийё, сав савна хёр Хветле, ав сав кёсён алакран тухса хай сўмне пырса тёршёнессе кётет. Ашчик вёркаты, тухмасть савни, вёл пёчченех ларать. Акә йамра хысёнчен пёр мёлке уйёрални куранчө. Савә! Аста кайна-ши вёл? „Савна Хветле! Ух, савна Хветле!“ тесе сиксе тама шухашларө те вёл, анчах...

— Ларатпәр-им?—терө ун патне пырса тәна Максам.

— Мёнле ларатпәр?—терө ана Карацсам, ахаль те тулна силө куркине тата тултарарах.—Эпө пёччен сөс ларап вёт!

— Акә халь иккөн пултәмәр,—терө ана Максам.

— Ан йөкөлтеш, эпө ухлахах мар-ха санпа пөрле ларма...

— Ма апла?

— Эй-й, ан каласса тәр-ха манпа, халичченхи сўлна малалла тастар... Мён унта...

Максам тек каласса тәмарө.

— Санпа сўресен, хёрсем сивёнесрен хәратәп,—тесе мәкәртатса юлчө Карацсам.

Карацсам сапла каласни Максамә ним чухлө те тёлөнтөрмест. Вёл, Карацсам, хай 5—6 сўл хушши унта-кунта ним ёслемесёр тенө пек сапкаланса сўренө хыссьән, кёсёрхи қас килне таврәннә сөре Максам колхоза кёрсе, унта сөнө сын, колхозри маттур каччәсенчен пөри пулса тама пултаршине әнланса илеймен.

Колхозра хөрүллө ёссем пырассь. Карацсам кунта та Максам сывахне пымарө.

— Ёслеччөр Максамсемех,—терө вёл, ләх-ләх кулса.—Ёс вёл шәрәх вәхәтра сўрама тарлаттарать. Мана пырать: йамра сулханёнче хырама сөс сөркелесе ыртатпәр.

Хөрүллө ёс вөрет. Карацсам, йамра айёнче те шәрәхпа аптәрасаң, шыва кайса көрет. Шыва көре-көре, сыр хөрринчи хәшпөр шапасемпе те паллашса ситрө ёнтө вёл.

— Ялтах сав пурнәс аван, канлө пурнәс,—тесе, сулханра тапасланса ыртать.—Хулара мён вёл, пурнәс-и унта? Қашт кәна прогул,—ёсрен вёлт! кәларса ярассь. Мёнле кәмәл савать, савән пек пурәнма сук та, тьфу!.. А ялта... Кунта пите чаплә. Сывә пултәр йамра сулханө!

Сапла вёл яла килнөренпе әрне ытла пурәнчө. Пөррехинче вёл шыва көрөтчө. Сыр хөрринче рак шәтәкөсем нумай. Вёл савсене тустарса сўрет.

— А-ха-а!—терө вёл, шәтәкран пёр пысәк раке кәларса.—Вёлчаллә.

Сак вәхәтра ялтаң юрә сасси илтөнесе кайрө. Карацсам шывран сўрри тухрө те, итлет. Юрлакансем көпер патне тухрөс. Малта чечексем айне пулна автомашина. Машина қинче—чечексенчен те илемлөрех икө сәмрәк. Карацсам вөсене палларө. Колхозниксем Пётөм Союзри ялхусаләх выставкине каякан Хветлепе Максамә асатма тухнә.

Максам сәмах калать.

— Пысәк хисеп патәр, юлташсем! Паллах, эпир хамәр та пирөн пөрлешүллө хусаләха сирөплетессишөн мөнпур вәя хунә. Йамра сулханёнче ыртсан-ыртсан, ёс вәхәтөнче шывра выляса сўремен нихсан та.

Ку сәмахсем Карацсамә каланә пекех пулчөс. Машина кайрө. Колхозниксем хавхаланса юлчөс.

Карацсам аптәраса тәчө. Авә кам вёл Максам! Колхозри хисеплө сын. Хветле те кайрө.

— А эп,—терө Карацсам.—А эпө... ы-ых! әсрелө ракө...—Вёл кәшкәрса ячө те аллине силле-силле, пўрнине хөстерсе илнө рака аран вөсөртсе ячө. Шыва чәмпәлт! турө рак.

М. Аркай.

Хәритунпа Мөтри

„Красный водник“ (Йөпрес р.) колхозра хәшпөр колхозниксем „каш-ни сынәннах алли хай еннелле туртанать“ тенө сәмаха пит хытән асра тытассь. Ку ирсёр йәла гүрө колхозниксене калама сук пәшәрхантарать.

Хәритун конюхпа колхоз счетовочө Мөтри сапәсас пекех вәрсә илчөс. Хәритун правление ёс кунөсене тёрөслеме пынәччө. Мөтри, сөтел хушшинче саркаланса лараканскер, сунтәхран ёс кунөсене шута илнө кенекене кәларса пачө. Пәхәт, Хәритунән 100 ёсқунө кәна... Ах! тарәхса ситрө те вёл Мөтрине чутах кәкәртан ярса илеймерө.

— Ә-ә, әсө-и вәрә! 100 ёсқунө кәна-и манән?! Аста хутән ытгисене?! Вәрларән?! Хавән таванусене валөсөсө патән пулө-ха? Хунемү ёсқинче әсө мухтаннине мәнтам тетөн-им?! „Эпир пөлетпөр пу-

рәнма, әс ситет пирөн!.. Хунемем, санән кәсәл 300 ёсқунө пулатөх“—тесе йәпәлтатәкәнни кам пулчө-ха вёл?!—вәркәнтарать хөрсө кайнә Хәритун.

— Манпа, счетоводпа, сапла каласәтәни әсө?—сиксе тәрсә кәшкәрса ячө Мөтри! Мәнәна хавәнне? Мён тесе мухтанаттән унчухне... асәватна? Әсө марччи вёл ләшасем снес сөлле арлан пек сөтөрекенни, тәранман хырам?.. Саварна хуп луччө. Сана эпө, хамән вәртахам пулмасан, тахсанах конюхран кәларса ывәтмалла!

— Сөр ёсқунө мар вёт санән, иксёр ёсқунө кунта,—терө унтах тәракан уөетчик, Хәритун сине пәхса. Мөтрипе Хәритун иккөш те пөшкөнесе кенөке сине тирөнесе пәхрөс.

— Әх, эпө урәх ят төлне пәхнә иккөн—терө Хәритун хөрелсө. Унтаң Мөтрипе иккөшө пёр-пөрин кусөнчен нумайччен ним чөнмесёр пәхса тәчөс.

В. Туйәм.

Нам нунта ответли?

Пёрре эпё Пичет суртне, 4-мёш хута уләхрәм та, 1-мёш номерлө пүлеме кётём. Ку пүлөмре „Есхёраямён“ редакцийё ёнтё, кәна эпё аванах пёлетёп-ха, унта ёсләсе ларакан сынсене кәна палламастәп.

Аләкран кёрсенех, сётел хушшинче пёр тулли пүллө хёраям ларни куҗ тёлне пулчө. Вәл таянса лармалли пукан җине, темиҗе сул хушши тухса пынә хаҗатсенех пулө, купаласа хунә та, җие ле хәй хәпарса ларнә. Те янаххи ыратниче ара, те пуҗё йывәррипе, вәл хәйён икё аллине хурса чавсаланнә. Җапла ларсан-ларсан, кётмен җёртен, тем пулчө-җке: „ах-ха-ха-а-а“ тесе, каҗса кайса ахлатма пуҗларё хайхи хёраям.

— Пирён саванәҗлә кун җитнө вёт,—терё юлаш-кинчен, кәштах ләпланнә пек пулса, кулса шывланнә куҗёсене шәла-шәла.

— Ара, мён пулчө сире ларнә җёртех, гражданка?—ыйтрам эпё тёлёнсе.

— Ара, пире Чаваш республикәнчи сынсем пурте пөлөҗё ёнтё, эфир „чапа“ тухрәмәр. Лектернө-ха пире паян „Чаваш Коммунёнче“, пуринчен ыгла пирён Саррана ытларах лектернө те, җаваншән саванса кулса ятам. Җавә кирлө-ха аңа, җавә кирлө,—тет хәй җине-җинех.

— Мёншён лектернө-ха тата аңа?

— Ара, журнала аван редакцилеменшён.

— А-ха, „Есхёраям“ редакторне тинех лектерчөҗ-ха?

— Җук, җук, редакторё хам-ха эпё. Ара эфир пирён журнала вуламастәр-им? Унта яланах, редакторё Кузьмина Наталия Данилова, тесе ал пуснә вёт.

— Е, Сарра секретарё-и ёнтё?

— Җук, секретарё Чупракова Мария Петровна, Сарра вәл—инструктор.

— Э, инструктор—чи асли пулса ёслекенни эппин?

— Җук, асли редактор—эпё.—Сарра вәл редакцияне такҗантанпах ёслет те, җаванпа та унән ытларах ответ тытмалла. А эфир халь—җамрәк-сем-ха.

— Хәшө пулатъ-ха кунта сирён инструкторё?

— Халь вәл Октябрьски района җамрәк хёрсен слетне ирттерме кайнә-ха. Вәл пёрмаях районсенче пурәнәт.

— Апла эппин, каҗарәр-ха, эпё сире ниепле те аңланаймастәп.

— Ара, мён аңланмалла марри пур, вәлах айәплә.

— Аңланаймастәп җавә, мёншён тесен „Чаваш Коммунёнче“ тухнә статьяра, инструктор статьяне кәна мар, пётём журналөпөх вак-төвөк йәнәшсем те, пыҗак йәнәшсем те нумай, тенё те. Сирён пек пәхсан, пур җыракан авторсене те айәпләмалла пек тухатъ.

— Пурне те айәплама пултаратпәр, аван редакциясе памасан.

— Эфир ку ёҗине пурне витёр кәна пәхаттәр, җаванпа та, сирён журналта, пуҗ витёр мар, пурне витёр кәна тухатъ,—терём те тухса шурам.

Вөсем хәйсенчен-хәйсемөх кулса юлчөҗ.

Витёр куҗ.

Җанталәк тивлөчөпе

Җанталәкран тем те илме пулатъ.

— А мён илме пулатъ?

— Пәхатпәр вот.

Җапла шавласа кётөмөр эфир Ишлө ялөнчи (Первомайски р.) Павлов Степанән пахчине. Хуҗи хәй җук, арамё пирён пата тухмарё.

Пәхатпәр, пахчи тёлөмөлле җәнах та. Вәл пёр җёртен хәвәрәлса кёрет, тепёр тёлтен курпунланса е хырамланса тухатъ, темөнге фигура та пур унта, ниҗтан упи-супине тупса җитерейместөн. Пахчи тәсәлса пыратъ-пыратъ те тата куршин пахчи хыҗне кёрсе кайса темөн чул выран йышәнәт. Аңа пирён 7—8 пай туса виҗмөлле пулчө, урәхла май килмест. Унта эфир темиҗе виҗкөтөслөх, темиҗе тәваткөтөслөх, темиҗе трапечи виҗрөмөр. Җавсене пурне те пёр җөре хушсан, Павлов колхозник тытса тәракан пахча 0,59 гектарпа танлашрө.

— Мёншён аңа эфир җакән чул җөр нанә?—терём эпё.

—Эфир паман аңа, пётөмпөх җанталәк тивлөчөпе,—терё колхоз председателё Денисов.

— Җанталәк өтемрен иртме пултараймасть,—терём эпё.

— А вәл хәйён ырләхөсене җынна паратъ,—терё вәл.

Җәнах та җапла. Пәла шывө Павлов пахчин хыҗөпе килсе, унән тәрәхөпе кукайралса анатъ. Пахча карти шәп кәна җыран хёррисөмөпе пыратъ. Җурхи шывсем ашкәннә вәхәтсенче Пәлан леш енчи җыранө кашни сул ишөлет, ку енчи, Павлов пахчин хыҗө, тулса пыратъ. Павлов ик-виҗ султа пёрре вара картине Пәла хёррине җитиччен куҗара-куҗара лартатъ. Җапла вара җанталәкран икё пахча илме пулатъ иккен.

Эфир хамәр ёҗе пөтерсе пахча аләкне хупса тухрәмәр. Пире хирөҗ Павлов сенөкне килет. Пире ватма мар, паллах, вәл ута купалама кайнә пулнә.

— Пахчу пит пыҗак,—терём эпё аңа.

— Ахаль, пөчөккөх мар пуль те, усси енчен илсен, тепёр пөчөк пахчана та тәмасть.

— Мёншён апла?

— Җимөҗсем начар пулаҗөҗ. Җаванпа эпё пахчине те җаван пыҗакөшөх хәварттарасшән-ха.

— О-о-о! Эсө җимөҗ тума пөлмөстөн тесе, сана тепёр пахча памалла мар-и тата?

Иван А.

Шәрәхпа аптәранә җын

— Мён туса ыртан эс йәмра сулхәнөнче?

— Ёҗ җук. Шәрәх.

— Ёҗ тупса ларас мар-и сана? Эс аңа пултармалла.

— Мөнге ёҗ?

— А вот пирён правлениече счетовод кирлө.

— Счетовод кирлө тетөн? Пыратъ пуль счетовод пулсан... А сирён канцеляри мөнге ларатъ, хөвеле хирөҗ мар-и?

— А мён тума вәл сана?

— Канцеляри хөвеле хирөҗ пулсан, мана унта та шәрәх пулатъ.

Михал вяртахам, Караҫ кәрү, Харитон хата, Максам тус, Серафим хуниякам тата әпә карчакпа пуҫана патне ханана пухантамар. Сәтел сине хәрлә эрех, сара, шура ҫакәр, булкасем, ватрушкасем, плюшкасем тухса ыртрәҫ.

— А котлетсене лартса пар!—терә пуҫана урмаш саспа.

Пуҫанан арәмә Марье 7—8 тарелка котлет пырса лартрә.

— Тушеный какай!—кашкарчә сөнәрен.

— Пурте пулә!—семсе кәмәллә саспа ответ-терә арәмә.

— Антрекот, битки, гуляш, шницель! Пар пире мән пурине!—сассине татах хәпартса каларә пуҫана.

— Пуҫана, сәтел сине лартнине те сисе пәтерес ҫук. Ситә, сине майәпе лартса пырар,—тархаслатпәр.

— Мән, пирән ҫук тетәр-и, әпә сире пәр минутра 50 төслә апат лартса парам, әпә хам апат пәсерме специалист, урмаш саспа хирәлме пуҫларә пуҫана.

Ҷапла пәләш-тантәш, танташ-хуранташ, вяртахам-хуниякам, тус-юс, пуҫана—сур-суна,—пурте апата лартамар, сине тытантамар. Чипер апатланна вәхәтрах, Максам тус тискерленме пуҫларә. Сәкәшкен вәкарсем пек куҫ шуррисене каларса, пуҫне чалаштарса, Караҫ кәрүе тапса хирәнсе „тушенное мясо“ текен какай мекәрленсе туртма тытанчә. Шәләсем тапранчәс пулас,—тьфу, сәраллә сулхи өне какайне аҫтан тупранах, йытә ситәр кәна, хәмәт пәйвәнчен те сирәп,—тесе лач пәрахрә какай тарелка сине.

— Арәм! Кам сана пиҫмен какай сәтел сине лартса пама хушрә,—тискеррән уларә пуҫана.

— Столовыйран илсе килме хушран та, ху пәсернәскер аван пулә терәм,—халапа хәюсәр вәслерә арәмә.

— Тссс, столовай тесе саварна ан уҫ!—сурма саспа арәмән хәлхине хупларә пуҫана, хай рак пек хәрелчә.

— Ҷакәрпа си каклетне!—тетәп арәма.

— Ку сара ҫакарах,—персе ячә манән.

— Гуляш тинине сисе пәхар,—тәранман пек ләпәртетсе ларать Харитон хата.

— Асәрхарах си. „Кулашне“ чәнахах кулашла пәсернә, сара шәмах,—айәкран төкет Харитон хәтан карчакки.

— Эсир ан тиркесе ларәр-ха, хамран ан куләр. Столовыйра апатланакансем, укча тәлесе илсәҫә пулин те, пәр сәмах шарламаҫҫә. Эсир укҫасәр сиетәр, тата тиркетәр,—кәмәлсәр пулчә манән пуҫана Яшуков.

Ҷапла хәналантамар Трак столовайән повәрә Яшуков патәнче.

Сүпенкке Илли.

Инә каласу

— Шәнасем мәншән ялан пәр ырантан те-пәр ыраһа вәҫсе үкәҫсә, пәр сәрте тәни нихсан та ҫук?

— Ав сав Улюна пек шуһашлаҫ вәсем: кәшт әслес те тарас, ятне тусан ситә. Летунсем вәт вәл шәнасем!

Хулари пәчәк сурмара пәр сәмрәк сын ыртать. Уһан тутисем кәвакарна, костюмә чәрәлсе-сурәлса пәтнә. Анчах вәл те вилә, те чәрә, никам та пәлмест. Аһа хупәрласа илнә халәх ҫак каччәна шеллесе каласать. Хәшә-пәрисем, ку әмел әҫсе вилнә пулә, теҫсә. Теприсем вәл мәншән вилме пултарнине сүтсе-явәҫсә.

Хәр

Юратушан мар-ши? Хәршән вилнә пуль...

Растратчик

Ҷук, растрата ту-ха—пәтрә сан кунсул!

Рабочи

Хуть те мән пулсан та, вилес килес ҫук.

Прогульщик

Пурһанас килмест сав, укча пәтнә чух.

Арәм

Арәмә тен, пулһа... вилнә кәвәҫсе...

Кәвәҫекен упәшка

Арәмә, ун пур-тәк, паллә вәл вәсех!

Журналист

Ҷук, ҫук, халә ухмах сәс пурһәҫран тарать!

Ватә карчак

Амәшә мәнле куҫсуль юхтарать-ши!

Осодмил членә

Әпә ҫәлмаллаччә, тәл пулһа пулсан.

Палламан сәмрәк сын

Алимент тәлесе... пурһанасчә сан!

Такам

Тен, вәл аферист-и... хәратать-ске суд.

Такамән юлташә.

Пәр әске ерсессән, пурһәсу капут.

Ҷак хушәрах ыртакан сын пуҫне сәкле пуҫларә. Таврара тәракан сынсем кәна курсан тәләннә пек гулчәс, вара пәрерән-пәрерән килсене саланчәс. ыртакан сын та хулен килнелле тәрса уттарчә.

В. Еремеев.

ХВАТТЕР ТУМА

Чәваш госбанкә сурчә. Ун килкартине виҫә лав кәрессә. Пәрин сине хәмасем, каштасем тие-нә, теприн сине дракәсем, виҫсәмәш сине—из-весткәсем, краскәсем. Хапха патәнче пәр сын портфельпе тәрать.

Иртсе каякансем лавсене курса каласәҫсә:

— Аста каяҫсә ку лавсем? Банк суртне туса пәтернәччә-ске.

— Аһа таксанах туса пәтернә. Ав сав хапха патәнче портфельпе тәракан Захаров юлташ (банк директорә), банк айәнчи столовай хупса хәйсен бухгалтерне хваттер туса пама тытанә.

Пәлекен.

— Петя, мәншән сирән асу куҫләхпа сүрет?

— Вәл хәйне паллаттарасшан мар. Иртнә әрне-ре раймагра растрата тунә та халә ялпора, ыран вәл тепәр мағазина каяшан.

Мерчен.

ЎНЛАНА СУК

Халлѐхе Первoмайс районѐн центрѐ пулса тѐракан Турханта заняти хыс-
сан самраксем волейбол площадкине пустаранащѐ. Анчах кунти вѐня никам
та йѐркеллѐн организацилесе яракан сук. Вылякансем тѐташах дисципли-
напа пѐсащѐ. Н. Сверчков уѐрчѐкѐ.

- Мѐскер кѐшкѐрашас унта?
- Курмастним, волейболла вылящѐ!
- А-а, эп сапащас тесе...

БАЯНИСТ-ТРАКТОРИСТ

СТИХВАН ШАВЛЫ

Кам пѣлмест Кѣркурине?
Чаплă сын вăл—тракторист!
Кам пѣлмѣс Кѣркурине?
Усă сын вăл—баянист!
Виçе нормă вăл парать
Тимѣр-кавак «лашипе»,
Каçпала баян калать
Пѣтѣм вунă пўрнипе.
Ярр!.. тăсать вăл баяна—
Ситмѣл сұхрам таврана
Чѣлѣхѣсем калаçаç.
Пѣрмисем өпле чăтаç-тăр—
Пускач тăрăх чăлтăр-чалтăр
Пўрнисем ун ытканăç.
Инкисем те пашăл-пашăл,
Карчăксем те хашăл-хашăл
Калаçаççĕ те пуплѣç.
Стариксем те: хай вăл трактăр,
Сулѣ тўрѣ, чиксѣр паттăр—
Мухтанаç те тѣлѣнеç.
Акăш тумлă хѣресем,
Саррисем те хурисем
Кѣркурине хупăрлаç.
Икѣтсем те тѣлѣнўллѣн,
Ашшăн-ашшăн, тѣмсѣлўнѣн
Кѣркури çине пахаç.

Акă вăл тапратать,
Ситмѣлсич чѣлхе янрать.
Çамраç-кѣрѣм пурте хапăл,
Кулă тăрать ахăл-ахăл,
Аллисемпе шăпăрт-шăпăрт,
Урисемпе тăпăрт-тăпăрт
Çаврăнаççĕ, вылянаççĕ,
Сурхи шыв пек ярăнаççĕ,
Кѣркурине пуç таяççĕ
Ырă хѣр апа сунаççĕ...
—Эх-сех, Кѣркури,
Сан пекки тата пур-и?—
Тесе ыйтрѣ сарă хѣр.
—Кампала каян кѣçĕр?—
—Айта каяр иксѣмѣр,—
Сасă пачѣ тепѣр хѣр.
—Сырă каччă,
Сывăх ларччĕ—
Хушса хучѣ хура хѣр.
Сăрса илчѣс юлташа—
Сирѣм ик сұлхи яша.
Уқсинен те, Маринен те,
Кулинан та, Сўл Мархван та
Кѣркуришѣн аш сунать
Апа сѣç кăмăл туртать...

* * *
Янтратса сĕн баяна
Кѣркури киле анать.
Пурпѣр шăп мар тарăн каç,
Шав шавлать-ха хѣрупраç:
—Тават нормă памалла
Унăн сакă кѣркунне;
—А унтан ун каймалла
Инçет-Хѣвел тухăçне...
Хѣрлѣ Çар ретне.
—Баян
Паян
Сасă-чўсѣр,
Кѣркури те кѣçĕр
Хайĕн чун савнисѣр:
—Сук-тăр,
Мар-тăр.
Хѣрсѣр-марсăр
Вăл пулмасăр;
Ха, куратăр,

Трактăрр!..
Кѣркури хире тухать,
Хѣрсене вăл йăпатать:
—Юлашки рекорд парсан,
Çарта лейтенант пулсан,
Авлансассăн та юрать.

Шыракан тупать

Пурнăçа мѣнле майласа ярсан тупăшлăрах,
Çтапан пичче савăн пек пурăнма тăрăшнă. Семье-
ри çынсем пѣри пѣр тѣрлѣ, тепри тепѣр тѣрлѣ
пурăнсан, апа авангарах пек туйăннă. Çавăнпа
вăл 5—6 сұл каялла хай пѣччен колхоза кѣрет те
арăмѣпе ачисене, уйăрса хăварать. Çапла, пѣр
йăвара икѣ тѣслѣ кайăксем пулаççĕ. Вѣсен хуш-
шинче килѣшў пулма пултараймасть. Акă хайхи
шухăшлама пуçлать Çтапан пичче.

Ырă шухăш килсе кѣрсен, вăл арăмѣ сўмне
йăпшăнарах пырать те:—Итле-ха, арăм,—тет,—
тавай иксѣмѣр хирѣсѣ пурăннă пек тăвар та, те-
пѣр пахча илер.

—Вырăнне аста илѣпѣр?—тенѣ арăмѣ.

—Вырăнне мана колхоз парать.

—Апла сăмах та пѣтнѣ.

—Çапла тăвăпăр вара: ку пахчара сад пур
пирѣв, пахча-çимѣссенчен тупăш илме пулать,
лере унта—тата мѣн те пулсан савăн пек. А эсѣ
çынсен умѣнче пѣрмаях манпа хирѣснѣ пек туса
сўре.

Ик-виç сұл иртнѣ сѣре Çтапан пиччен мѣнпур
ѣмѣчѣ пурнăçа кѣрет. Çтапан каллех тупăшлăрах
вырăнсене шырать.

—Бригадире кѣрсен мѣнле-ши?—тет вăл.—Ун-
та ѣсқунѣсене авангарах парасçĕ пулмалла. Тата
арăма та сұр кун вырăнне пѣр кун туса пама
пулать.

Çтапан—бригадир. Анчах кунта кунне-сѣрне
пѣлмесѣр ѣслемелле. Майлă мар.

Пѣр ѣрнерен колхозниксем ун патне ѣс шыра-
ма пырасçĕ.

—Эпѣ халь бригадир мар,—таварса ярать вѣ-
сене Çтапан. Колхозниксем ятлаçма пуçлаççĕ.

—Бригадир пуласси ман ѣс мар,—тет Çтапан.—
Ярăр мана ѣне фермине, унта ѣслетѣп.

—Ярас, ма ярас мар, тесѣç правленинчи çынсем.
Вăл фермăра. Анчах кунта та майлă мар апа.
ѣрнерен фермăран та тухса шăвăнать хайхи.

Çтапана ниçта та килѣшмест. Пур сѣрте те
çыншăн ѣсле, хама пите сахал.

Шыракан тупать, тесѣç. Тупрѣ вăл чăн лайăх
вырăн Свердлов ячѣпе тăракан ялпора (Ишлей р.)

—Кунтан та лайăх вырăн астан тупăн!—тет
вăл халь. Пробкăна хаплаттарса кăларать те чер-
кине сўле йăтса:—Ак-ку вăл пѣтѣмпех бесплат-
но!—тет.—Чăн лайăх таварсем хама, лайăх пус-
ма килет—хама, колхозра ѣслемесѣрех пурăнма
пулать. А арăм—вăл икѣ пахчаран мѣн чул ту-
паш пуласса хисеплесе пурăнать.

Арăмне вăл ѣсрен килмессерен паян мѣн чухлѣ
тупаш пулни çинчен отчет тăратать. Унăн отчет-
не итле-итле, кăçал колхоза кѣнѣ арăмѣ пѣр ѣс-
қунѣ те туман.

Пѣрре Çтапан пѣр ачана канфет виçсе панă
чух канихвет чѣркемелли хаçат листи çинче пѣр
тѣлѣнмелле статья асăрхарѣ. „Колхозник ята ил-
тес тесен, 80 ѣсқунѣнчен кая, мар тумалла“, тенѣ
унта.

—Да, арăмăн сакăрвунна ситеймest пулмалла-
ха манăн... А пахчасем,—кунта вѣсем çинчен те
каланă имѣш...

Вăл шухăша карѣ. Канихветне виçсе пама та
маннă.

—Эх, сав бригадиртах юлмаллаччѣ сав,—терѣ
вăл юлашкинчен. —Пахча пѣри те пулин юлатчѣ.

Çапла вара шыраса сўрекен хайне валли тупрѣ.
Гер. Геронь.

Велосипедан начар пахалӑхне пӑхмасӑр

Тӑванлӑ 9 республикӑн спартакиадинче Шупашкарти „Спартак“ обществин физкультурникӗ Иванов юлташ вело-чупура велосипечӗ ҫемӗрелнӗ хыҫҫӑн ҫуран чупса та пулин 17-мӗш ыраҫа тухма пултарнӑ.

А. С. Чирков ӱкерчӗкӗ.

— Вот чӑрсӑр велосипед, хама лартса пырас чух, хӑй ман ҫине утлаҫа пырать.

Утне ситмен туртине

3 пайла комеди

(Пусламаше иртне номёрте)

ИККЕМЕШ ПАЙЕ

Микита пүртенче.

ШАПЧАК (сөтел хушшинче счетпа шу тласа ларать). Сөрте вунсиче комплект... вунй комплект... Иккемеш сорт, алла иккё комплект... Брак. Вице дорожка, вунсакяр салфетка...

ВАРВАРИ. Маври суйса каламашть пуль. Вэл Ивана та тиркесен...

ШАПЧАК. Тиркесе мар, анне. Вэл мана илеси синчен шухашламасть те...

ВАРВАРИ. Епле шухашламасть. Маври кин ахальренех тарашмасть пуль. Ухмах, Иван килет пулсан, халь, тавтапус тес пулать. Иванран аванине аста, кама каяс тетён-ха.

ШАПЧАК (счет сине хурса). Пёрремеш сорт... так... эсир хавар пурнаса пуранса ирттерне вёт, анне, манпа мён таватяр эсир?

ВАРВАРИ. Ак тата... Сакан чухлө пәхса үстертём те, халь пирён ёс те сук пулать.

ШАПЧАК. Ман улашкапа эс пурнаса сук вёт. Манан пуранмалла, хамаран семье пулмалла. Саванпа та ку ёсе хутшанни пёрте килешмест, анне.

ВАРВАРИ. Эсё манан пуса ан пәтраштар. „Каччине юратмаштәп“... Юратни аста, савпа патенче-ши вэл? Хветёр илесе кететён-и?

ШАПЧАК. Дорожка... иккемеш сорт. Савна сав.

ВАРВАРИ. У-у, кёссе пит... Намасу аста сан. Пәх халё эс апа. Хайён амашё умёнчех хайён савна каччи синчен каласма хаять.

ШАПЧАК. Мён пулать?

ВАРВАРИ. Ан чён. Хветёрё халь тахсан таварнать. Пуспенех унта юлна, тет вән Маври.

ШАПЧАК. Пуспенех унта юлни вилсе выртни мар вэл.

ВАРВАРИ. Асу калать вән... Хветёр пуранна сөрте япунсемпе сапәсу пулса иртне, тет. Савантан кайран пёр сыру та сырман, тет. Тен вилсе выртна пулө-ха...

ШАПЧАК. (кулса). Эх, мухмәр пус... Каххине пётём ялөпе Хветёрён самахне итлеме пустараннй. Халәх клуба шанасмасть, эсё ку таранччен Хветёр таваранни синчен пелместён.

ВАРВАРИ. Чаннах таваранни вара?

ШАПЧАК. Каххине атте те клуба пулчө, эп те... Пирён Хөрлө Сар сав тери пултаруллө сапәсни синчен каласа пачө. Президиумра хам пултәм Хветёрпе юнашарах лартәм.

ВАРВАРИ. Э-е, саванпа вёссе кайна-ске ку. Ют сөрте пуранакана тем тусан та качча парас сук.

ШАПЧАК. Такам санран ыйтса ларать.

ВАРВАРИ. Ай туруй!.. Мён каласать. Эп сана... Эп сана-и... Ара вэл вәхәтләха килнөскер ялта пурнаса пур-и?...

ШАПЧАК. Качча тухсан сана хам пата пуран-ма илсе кайп.

ВАРВАРИ. Такама каяссу пур.

ШАПЧАК. Каларәм-ске — Хветёре.

ВАРВАРИ. У-уй! Хөрү-пусу! Сав Хветёр пусне кёрсе ларна та, ниепле те тухмасть.

ШАПЧАК. Орден сакса килнө те астан пушран тухтар... (портфельне илсе тухса каять).

ВАРВАРИ. Орден! Ак, ачам...

МИКИТА (кёрет). Вице кунах каларәм: каяс мар, терём, ёске кайса сүриччен пёр-ик ёскунё ёслер, терём. Сук, каясах пулать. Карчак кур-нәсне пәхәнасах пулать. Ну кайрамәр. Мён усси пулчө-ха? Вице кун ёске кайма хатёрленсе пёр кун иртрө. Енер ёскөре, паян ак — мухмәрла...

ВАРВАРИ. Эсё, старик, урлө-пирлө ан калас-ха... Маври Шапчак каччә тупса паратәп, тет вән.

МИКИТА. Выран синчен таричченех каларән-ске, халха йүсрө. Хамәр хөр ватәлса ларсан та ун пек сынсене кайма хушас сук. Ун пек кулак пулнә сынсем сумне сыхланиччен, сыхланманни.

ВАРВАРИ. Кусем кулак пулман пуль вёсем. Кулак Семенё урәххи пулмалла унта.

МИКИТА. Пелетён эсё нумай, таста кайса кур-тан пуль. Иккасси ялөнче Семен Василчә ывалё пулсан, савә пулать ёнтө.

ВАРВАРИ. Каччи хүхем... Тракторист, тет. Маншан пулсан нимён тытанса тамалли те сук.

МИКИТА. Ху кай ара, ху кай, ухмах!

ВАРВАРИ. Хөр пулсан хепертесех каймалла.

МИКИТА. Пәххаль, самракланса кайрө... пәх-халё, вёсме пусларө, Тыфу! Селө арпи.

ВАРВАРИ. Сана, карта юпи сук сынна, качча килтём те, колхоза кериччен хам ёмөре нуша курсах ирттертём. Ёлөк, эфир самрак чухне... Сынсем качча каясө те, ял телөтермелле туй тавасө. Эсё мана Вил пасаренчен кёсре савәтса килнө пек савәтса килтөн те... тепөр куннех ёс патне...

МИКИТА. Тата мён кирлө пулнә-ха сана. Ёс-леме кайни вэл вәрлама кайни мар вёт. Ни сав пуян Семен пек сынсене лартса пуйни мар. Ку таранччен пураннй, ёслөнө, никам патне те вәрлама кайман. Халь акә колхоза кенөренне ыр курса пуранатпәрис. Ёс-леме ан үркен сөс.

ВАРВАРИ. Санан халапу савә ёнтө.

МИКИТА. Пуян Семен патенче чухәнсем сахал мар тар юхтарнә. Хамәр ялти кулак Макарё патенчи пек. Макарь хуца манан пётём самрак чухнехи вая сәтарса юлчө те, халь манан саван йышши сынсене хөр парса ларас-и? Саван пек харампыр пулнә сынсемпе хуранташлө пулас-и? Вёсемпе юнашар сөтел хушшине ларас-и? Сук. Вёсем ёлөк пире сын выранне те хумасчөс те... Ара, хәвах аставатан пуль-ха. Малтанхи ачапа йывәр сын чухне Макарь хуца патенче тырә сөк-

лесе ача пәрахрән вәт. Этем-и вәсем... Эсә җавна астурах вәсене хәр парса ларасшән.

ВАРВАРИ. Кай, эсә урах җемен җинчен каласатән пуль... Хәрә пирән... Хветәре каяшән та-ха...

МИКИТА. Тем пекехчә те... Э-ә! Каҗхине епле доклад туса пачә вәл. Хасан кўлли патәнче җапәсни җинчен каласа пачә те, теләнсе каймалла. Эпә хам та Германи вәрҗинче пулнә та... Пётём фронтри пурнәс аса килсе кайрә. Пире ун чухне офицерсем сүпкә җитернә те тапкәпа ислетнә, тән пулнә җын та тәнсәр тәрса юлнә. Фронта кайсан хавалаччәс вара йытта хаваланә пек. Чаваш тесе мәшкәлатчәс. Эх, еләкхи салтак пурнәсә! А халь, халь пурте, камән аҗта вәренес килет — вәрен. Никам та сана чаракан җук. Никам та санран мәшкәлакан җук.

ВАРВАРИ (кант әкран пәхса). Пәх халә, әсрел сынисем, аҗта кәретәр! Хоҗ, хоҗ, хоҗ, хоҗ, хоҗ! Хоҗ, хәлхана та чикмест. Вәт шуйтан сыни! Килькарти аләкне такам уҗса хаварнә... (васкаса тухса каять).

СЛОНОВ (кәрет). Здрасте!

МИКИТА. Киләрех, иртсе ларәр.

СЛОНОВ. Шәпчәк килте җук-и мән?

МИКИТА. Мастерскойенче пулә.

СЛОНОВ. Унта кәрсе тухрам әп, — җук.

МИКИТА. Тем еҗ пурччә ёнтә.

СЛОНОВ. Смелов Федора хамәр колхоза хәнана чәнес тетпәр те... Җав каҗхине валли ска-тертсем төрлеттерес тетпәр.

МИКИТА. А-а, юрать. Эпир каҗхине хәна туграмәр.

СЛОНОВ. Эпә васканипе пулаймарәм. Киле каймалла пулчә. Ну, мәнле, аван каласать-и?

МИКИТА. У-у... Хасан кўлли патәнчи чикәре Японии самурайәсем пирән пограничниксем җине тапаннә, тет те... Чикә урлә каҗса сәрт хәрринчи тайләма ырнашнә, тет. Дивизипе, тет. Сасартәк, самурайсене хамәр җәршывраң тасатасси җинчен приказ илтәмәр, тет, хәвәртрах танк җине кәрсе лартәмәр, тет те... җаванталла җул тытрәмәр, тет. Унччен те пулмарә, пусларәс, тет, самурайсем сәрт урлә тугаңран пеме... Пусларәс, тет, пеме... Вәсене хирәс пирәннисем. Вуг, төтәм! Җәр каләпешпех кисренет, тет. Икә енче те снаряд кәрлет, тет. Вәсем шәп пәр лапә варринче приказ кәтсе тәратпәр, тет. Кәнтәр кунәнчен хәвел курәнми пулчә, тет. Сасартәк пирән танковый отряд, сәрт хәррипе җавәраңса сылтәм енчен наступлени тума приказ илчә, тет. Танк вәл пите хытә кайатҗске-ха. Э-эх, кәрлеттертәмәр, тет. Шәп сәрт җамкине җитсен, атакана кәрес чух вәсен танкине амантрәс, тет. Ниҗта кайма та җук... Пирән танковый отряд усаҗар наступать тавас мар тесе пәр лапәна каялла чакнә пулнә, тет. Пәр айләма кәрсе ырнаҗса, японисене сылтәм енчен пәсертсе тәнә, тет. Эпә асәрхаман та... Командир пичә хәпхәрлә юн... васкаса йна җыхса ятам, тет. Мән тавас, танк тапрамасть, тухса тарма җук. Җывәхрах снарядсем җурәләсчә, тет. Питәрәнтәмәр те лартәмәр, тет, танк ашне. Вилсен те чәррән парәнмастпәр тесе шутлатпәр, тет, җур таләк ларсан, җывләш пәтрә, тет. Пәчә... шәрах... аялти люка уҗса, җәре ыртса җылатпәр, тет. Пәр таләк иртсен пеме чарәнчәс, тет. Халь ёнтә тухса шәвәрма май җук-ши тесе шу-хәшлатпәр, тет. Командире: айда шәвәнар тесе

калатпәр, тет. А вәл нимән те шарламасть, тет. Тәттәм, нимән те курәнмасть. Хыпашласа пәхатпәр, тет, командир пәтәмнех юнланса пәтнә, тет.

СЛОНОВ. Ну-у? Шел командира!

МИКИТА. Ну, мән пулать мән килет — команди-ра йәтрәм, тет те, хуллен танк ашәнчен тухрам, тет. Йәри тавра пәхатпәр, тул җути киле пусланә, тет. Хамәрәннисем хәш енче-ши тесе шухәшлатпәр, тет. Утмәл җитмәл метра яхән хыран җинче шунә хыҗҗән, ши-и!.. ши-и!.. пуля иртсе кайрә, тет. Итлетпәр, сулахай енчен перес-сә, тет. Хамән револьвер пур, тет. Плена илме тәрсан, хам виличчен пәр виҗсәшне хуратпәр тесе шухәшлатпәр, тет. Мән пулать, мән килет тесе каларәм, тет те, яра патәм тет җырма хәррине. Эх чупатпәр, чупатпәр, тет, кукар-макар... лакәм-тәкәм урлә. Хай, команди-ра хәвармастпәр, тет. Җыран хәррине җитрәм, тет те, пәхатпәр, тет, җырма төпәнче Японии самурайәсем... Аҗта каяс? Хыҗран хаваласа пырасчә... Хамәрәннисене систе-рес, такәш енче... Яра патәм, тет, гранатәпа са-мурайсем җине. Пәр отдели айн-җийән җәс сир-пәнсе кайрәс, тет. Хамәрәннисем тепәр енчине айнланса илтәм, тет те түрех чәмрәм, тет, вәрман патнелле. Пулясем айнә шукаласа команди-ра хамәр-әннисем патне илсе җитертәм, тет. Хәрсе кайнипе хәйән сулахай алли аманнине туймаң, тет... Вот, вара, команди-ра виләрен хәтарнәшән тата пат-тәрән җаләшнәшән орденпа парнеленә.

СЛОНОВ. Да-а! Молодец, Федя, молодец!

МИКИТА. Мән каласси пур.

СЛОНОВ. Ну, манән кунта ларса пулмасть-ха, Шәпчәка тупас пулать. Каяс (каять).

МИКИТА. Правленинче пулә. (Чәлана кәрет).

СМЕЛОВ (кәрет). Кам шухәшланә Иван җаван пек җын тесе. Паян каллех кунта вәл. Шәпчәк җинчен шухәшламастпәр, тет. Хай кунтан тухма та пәлмест (Мики тана курса). Здрасте!

МИКИТА. А-а, Федор Иванчә! (саванса) Фе-дор Иванчә!..

СМЕЛОВ (алә парать). Аван-и?

МИКИТА (чуптаваҗсә). Эпир халь җәс сан җинчен асәнса илтәмәр. Каҗхине санпа җама-лаймарәм. Айда иртсе лар (пукан парать). Каласа пар. Мәнле пурнәс сирән унта?

СМЕЛОВ. Еләкхи салтаксен пек мар ёнтә, аван.

МИКИТА. Курәнать, курәнать. Епле тасалса кайнә. Пит-куҗсем вәрсе хәпартнә пек. Авланман пуль-ха?

СМЕЛОВ. Җук-ха.

МИКИТА. Тем, авланнә тесе каласкалаҗсә те...

СМЕЛОВ. Җук, ахаль, сүпәлтетесчә җәс.

МИКИТА. Халь авланма вәхәт җук ёнтә сан...

СМЕЛОВ. Хәрә тугаңсан вәхәчә тугаңать те... (кулса). Ман пеккисене хәрсем юратсах кайма-счә пуль тетпәр. Вәхәтләх җәх килнә те...

МИКИТА. Халь мән, эпир авланнә чухне йә-вәрчә мәшәрланма. Е хәрән ашшә-амәшә киләш-термесчә, е килтисем ирәк памаҗсә. Халь кама юратан — җавна илен.

СМЕЛОВ. Хәрә сана юратать пулсан.

МИКИТА. Сан пек каччәна та хәр юратмасан. Да, каҗхине эпә пәр хут туграм, пите аван хут җине җырна та темле документ пуль тесе пуҗар-сах хурас терәм. Паян ирхине Шәпчәка вулатта-

рас тенёччэ, пётэмпех манса кайнэ, хаман куҫ палартсах каймасть, ҫав тери вётэ ҫырнэ та... Эсэ килнэ пек чух сана вулаттарам-ха.

СМЕЛОВ. Хаваслансах вуласа паратӑп.

МИКИТА. Ме! (Ҫыруна парса юнашар ларатӑ). Вула-ха.

СМЕЛОВ (вулатӑ). „Савнӑ Шӑпчӑкӑм!“ (Хӑй ҫыруне палласа). Батюшки мои... Куҫа темескер кӑрсе кайрӑ... ай-ай-ай... Ниепле пӑхма памась.

МИКИТА. Кӑр-ха, кӑларса ярам.

СМЕЛОВ. Ничево, иртсе каять пуль-ха.

МИКИТА. Ну, юрӑ, иртичен кӑтетпӑр.

СМЕЛОВ. Манӑн колхоз правленине каймалаччӑ, каяс.

МИКИТА. Колхоз правлени тармӑ-ха. Тӑхта. Манӑн питӑ пӑлес килет. Мӑнле Шӑпчӑк ҫинчен ҫырнӑ унта?

СМЕЛОВ. Пӑлместӑп. Пӑр-пӑр поэт шӑпчӑк кайӑк ҫинчен сӑвӑ ҫыратӑ пулмалла.

МИКИТА. Атя, вулар-ха.

СМЕЛОВ. Тем, ҫаплах иртсе каймарӑ-ха.

МИКИТА. Вулаймастӑни-ха?

СМЕЛОВ. Ҫук.

МИКИТА. Эй, ара... Куҫлӑхпа хам та самаях вулатӑп вӑт, мансах кайнӑ. (Комодран куҫлӑх илсе тӑхӑнать). Мескер эсӑ, тем, шиклӑ пек?

СМЕЛОВ. Ҫук... васкамалла тетӑп-ҫке, ҫавӑнна ҫеҫ...

МИКИТА (вулатӑ). „Савнӑ Шӑпчӑкӑм, эсӑ мана халиччен манса та кайрӑн пулӑ“. Куҫ ывӑнчӑ те. Малалла вула-ха.

СМЕЛОВ (вулатӑ). „Каҫар, армине килнӑрен-пе ҫыру нумаях ҫыраймарӑм. Халӑ санпа пӑрлешсе, сана хампа пӑрле илсе каяс, тетӑп.

МИКИТА (тӑрӑслесе). „Илсе кайас тетӑп“. Так, малалла!

СМЕЛОВ (вулатӑ те). Кунта малалла интереслӑ мар...

МИКИТА. Кӑр-ха вулам. (Сассӑр вулатӑ). „Ҫыраканӑ... Аван ҫыру. Так. Апла эсӑ ман хӑре качча илсе терӑн пулатӑ. Ҫитменнине хупа пӑрле илсе каяс терӑн пулатӑ.

СМЕЛОВ. Микита пичче... Эпӑ...

МИКИТА. Саӑ пек ашшӑ-амӑшсӑр уҫнӑ тӑлӑха...

СМЕЛОВ. Эпӑ шутламанччӑ...

МИКИТА. Пӑчӑкрӑн ҫын патӑнче...

СМЕЛОВ. Микита пичче...

МИКИТА. Хаваслансах. Сана хам пек эҫ ҫинче пишнӑ ҫынна хӑр памасан, кама парас тата.

СМЕЛОВ Чӑнах-и, Микита пичче!

МИКИТА. Эх, эсӑ! Хушамату хӑвӑн Смелов, авланас эҫре ху пӑре те смелый мар. Хӑй манӑн хӑре юрататӑ, манпа калаҫма вӑтанать.

СМЕЛОВ. Аван мар пек те...

МИКИТА. Мӑн аван марри пур унта.

СМЕЛОВ. Апла эсӑ пӑр те хирӑҫ мар?

МИКИТА. Маншӑн пулсан хӑтӑ кӑҫӑрех илсе кай, пӑр-пӑрне юрататӑр пулсан...

ВАРВАРИ (кӑрӑтӑ). Танккаса лариччен эҫлесчӑ тухса.

СМЕЛОВ. Ну, юрӑ. Эпӑ кайам-ха. Сывӑ пулӑр! (Каять).

МИКИТА Ҫавӑрӑнса кай. Эх, ҫын пулатӑ кам... ҫав тери аван...

ВАРВАРИ. Ҫыхланать ҫав. Сана тантӑш-и вӑл. Тӑл пулсан уйӑрӑлма пӑлмесчӑ вара. Ҫичӑ ютри хурӑнташ пекех.

МИКИТА. Тен хурӑнташран та ҫывӑх.

ВАРВАРИ. Кӑрӑ тӑвас шухӑш ҫуки тата.

МИКИТА. Питӑ аван кӑрӑ пулатӑ.

ВАРВАРИ. Виҫӑм ҫул Шӑпчӑка илӑртӑ-илӑрт-рӑ, кӑҫех илсе каяччӑ.

МИКИТА. Ун чухне кайман пулсан, халӑ кайма пултаратӑ. Пӑр-пӑрне юратаҫчӑ пулсан... пирӑн эҫ ҫук пуль унта.

ВАРВАРИ. Тахҫанах сивӑннӑ вӑсем. Мана Маври каларӑ.

МИКИТА. Сивӑнмен пуль те-ха...

ВАРВАРИ. Танккаса лариччен, пӑр-ик сотых эҫлесчӑ.

МИКИТА. Халӑ те канма ҫеҫ тесе кӑтӑм те (каять).

ВАРВАРИ. Ҫын ватӑлсан йӑтме пуҫлатӑ теҫчӑ, чӑнах-иҫ. Хӑре унта ярса, ватӑлса эҫлейми пулсан кам пӑхатӑ тесе шутлатӑ-ши. Кам тӑрантаратӑ?

МИКИТА (алак уҫса). Колхоз тӑрантаратӑ. (Алак хупатӑ).

ВАРВАРИ. Эсӑ ҫаплах ҫавӑнта итлесе тӑратӑн-и? У-у, ял кулли! Вӑт пулчӑ ман старик! Кашни сӑмахрах хирӑҫле.

МАВРИ (кӑрӑтӑ). Ман килес, ҫӑрӑҫ-ҫи?

ВАРВАРИ. Ҫӑркекетпӑр-ха, иртсе лар. Ҫав эҫпех пуль-ха?

МАВРИ. Ҫавӑнна пулмасӑр. Эпӑ эҫе нумаях тӑсма юратмастӑп. Каччи патне ирхине кайса пӑх-рӑм та шатах тунса лартрӑ. „Мескер эсӑ ухмаха ертӑн-и,“ тет... А хӑй, эпӑ вӑсем патӑнчен тух-рӑм ҫеҫ, килӑнчен тухрӑ те яра пачӑ сирӑн ялалла. Э-э, терӑм эп хама хам. Ку, мансӑрӑн эҫе майласшӑн мар-и терӑм. Каҫхине ҫӑр тенкӑ укҫа пама пулчӑ, паян хаклӑн туйӑнчӑ иккен... терӑм. Тухрӑм та, ну хыҫҫӑн вӑҫтертӑм...

ВАРВАРИ. Евӑҫсӑр епле пултӑр-ха...

МАВРИ. Иккассине кайнӑ чухне хамӑрӑн бригадир тӑл пулчӑ те пуҫларӑ мана вӑрҫма... пуҫларӑ вӑрҫма... Эсӑ, тет, ҫу каҫиччен юратӑн-юртӑн та, эҫлемесӑр сана кам тырӑ паратӑ, тет. Пурте сан пек эҫрен тарса ҫӑресен колхоз эҫе пӑтӑмпех юр айне каять, тет. Эпӑ унӑн ятласнине пӑхмарӑм та тӑрех вӑҫтертӑм. Колхозра эҫлесси... ниҫта та тармӑ-ха, терӑм. Кунта акӑ хӑрӑ урӑх ҫӑре, начар ҫӑре кайса лекме пултаратӑ, терӑм. Каччи вара аванскер. Иртнӑ ҫура тӑватӑ пин эҫ кунӑ тунӑ. Паян кунта килмерӑ-и?

ВАРВАРИ. Кӑрсе тухса кайрӑ вӑл.

МАВРИ. Мӑн тет?

ВАРВАРИ. Шӑпчӑка курасчӑ, тет, ӑҫта-ши тет. Питӑ кирлӑччӑ, тет.

МАВРИ. Калатӑп вӑт, ҫавӑ эҫпех тесе. Анчах, вӑрттӑн, пире пӑлтермесӑр тӑвасшӑн.

ВАРВАРИ. Шӑпчӑкӑне паян калаҫса пӑхрӑм та... Ҫывӑха та ямасть. Каччи те мана юратмасть, тет, эпӑ те каччине юратмастӑп, тет.

МАВРИ. Суятӑ, суятӑ.

ВАРВАРИ. Ара, элӑкхи, тӑрри арминчен тавӑрӑннӑ та... Ҫав эҫе пӑсать пулинех.

МАВРИ. Хвӑтӑрӑ пӑрахнӑ ӑна. Каҫхине хӑй каларӑ.

ВАРВАРИ. Эпӑ кайса сӑра ӑсса кӑрем-ха, эсӑ лар (каять).

МАВРИ. Вуникё сұхрам каялла-малалла утса
ай хыпайчә-ха ман, асса кәрех, асса кәр!

МИКИТА (кәрет). Ха-а, Маври ситсе лар-
нә тем?

МАВРИ. Әпә-ха, Микита хәта!

МИКИТА. Ёспе-и ара?

МАВРИ. Ёсә мәнә... путек-сурәх шырама тухнә
та-ха.

МИКИТА. Ненай, халь тин тупаятәр-и. Сирән
кәтү қайиччен килмеллеччә. Халь путек-сурәхсем
ялта сук пуль.

МАВРИ. Анланаймарә пулас. Түрех пуслас-ха.
Ну, Микита хәта, хәрне качча парас тет-ни кә-
сал... е тәхтаса пәхас тетән-и?

МИКИТА. Әпә ёнтә паңарах парас терәм. Ёссе
ситнә хәрген кирек хәсан та пәрре уйәрласах
пулать.

МАВРИ. Эсир каччипе каласрәр та-им.

МИКИТА. Каласмасәр. Каласрәмәр. Каласмасә-
рах паллә. Хамәр пек сын вёт.

МАВРИ. Шутсәр паллә сын вёт.

МИКИТА. Паллә сын пулмасәр. Ун пекки ра-
йонёпе те пәрре сәс.

МАВРИ. Районёпе пәрре сәс пулмасәр.

МИКИТА. Хәрне парассишән әпә пәртте хирәс-
мен. Карчакә ман, тем, урлә-пирлә каласкалать
те-ха...

МАВРИ. Урлә-пирлә мар вәл. Халь эсә кәрес
умән сәс каласрәмәр. Вәл пыл та сү.

МИКИТА. Питех майлә марччә-ске... каччипе
курса каласрәс пулинех. Каччи кунта килсе кай-
рә вәл...

МАВРИ. Килчә пулмасәр.

МИКИТА. Анчах кәшт хәюсәртарах, каласма
вәтанать.

МАВРИ (с у й с а). Савәнпа мана хушса ячә те...

МИКИТА. Каччи халех килет-и?

МАВРИ. Килет пулмасәр. Паңәр сиссе юлма-
рәр-и эсир?

МИКИТА. Апла пулсан лавка хупиччен мадера,
е коньяк кайса илес-ха.

МАВРИ. Мән кайса илес тетән эс?

МИКИТА. Хәрлә эрех.

МАВРИ. Шурри те юрать. Хәрли хаяр мар
пуль вәл.

МИКИТА. Хаярриле мән тавас. Ячә паха. Чыс
пултәр, тен вәл шуррине ёсмест...

МАВРИ. Тиркемест.

МИКИТА. Чысә паха (каятъ).

МАВРИ. Акә май килсә пырать, темле, хәрлә
эрексем илсе килетәп терә-ха... ёсәсә курас. Кун
пек пуйя колхозниксене ниҳсан та хәр тупса па-
манччә-ха. Тинех май килчә иккен. Тинех хаклә
йышши эрех ёсәсә куратәп ёнтә. Колхоз-колхозах
ёнтә... Иртнә уйәхра пәр единоличнике авлантар-
там-ха... динатурсәр пушне урәх нимән те сук,
тепәр кунне кәсех вилсе вьртаттәм. Сук, малал-
ла әсләрах пулас пулать пуль... Ятлә колхозник-
сем сүмне сәс сыханмалла пулать пуль. Кусем
патәнче укқи те пур... кәпи те пур. Пит аван пул-
чә-ха ку.

ШАПЧӘК (кәрет). Ха, Маври инке кунта
тем?

МАВРИ. Кунта-ха... Ну, мәнле пек? Әпә сав
ёспех вёт.

ШАПЧӘК. Сук, пулмасть пуль. Әпә урәхла
шухашлама пусларәм.

МАВРИ. Сапла, сапла ёнтә. Иртәхме те пу-
ларәр-и? Әпә пәлетәп вёт сирән шухаша. Эсир
ёсә мансәр пушне тавасшән.

ШАПЧӘК. Мәнле сансәр пушне? Эсә мән тавас-
шән вара?

МАВРИ. Кушак хӯри тавасшән. Каç сәмахла-
нине мантән-им?

ШАПЧӘК. Манман (чәлана кәрет). Эсә ма-
на Ивана тупса парасшәнччи сав?

МАВРИ. Ивана сав. (Смелов кәрет.) Ара вәл
мана сана тупса парсан сәр тенкә паратәп терә
те... Эсә ху та хирәс пулмарән-ске.

СМЕЛОВ. Кансәрлемерәм-и?

МАВРИ. Кансәрлемерән, чәрмантартән сәс.
Иртсә лар.

СМЕЛОВ. Манән иртсә тамалли сук, Слонов
Иван Шәпчәка сүрасма килнә пуль-ха?

МАВРИ. Сүрасма ыран килетпәр. Паян хәтана
килес шутпа килнә эфир. (Смелова) Калас сә-
мах пулсан каласа хавар.

СМЕЛОВ. Санпа мән каласмалли пур ман.

МАВРИ (пүлсе). Ашшәпе те каласса татәлнә
ёнтә.

СМЕЛОВ. Сук, ашшәпе эсир нимән те калас-
ман.

МАВРИ. Епле каласман. Хәре сүраснә чухне
тип сәварпа каласасси тесе, халь сәс эрех илме
кайрә вёт.

СМЕЛОВ. Суятән. Эсә халиччен те чәннипе
каласман. Сирән евәсцен йәлине лайәх пәлетәп
әпә.

МАВРИ. Эп суятәп-и? Эп суятәп-и? Суятәп
пулсан сәкәнтах вьртса сәр кашлам. Лаша урлә
ал тытам. Пәх халә епле сын телейне пәсса сү-
рет. Халь тесен халь ашшәне чәнсе килем, вәт!

СМЕЛОВ. Чәнсе кил, айта, чәнсе кил.

МАВРИ. Чәнсе килеймест тетән-и? Туххам-
рах чәнсе килетәп. (Каятъ.)

ШАПЧӘК (кәрет). Аттен мән ёс пур унта.
Вәл мана чарма пултараймасть. Әпә хамах каяс
терәм ёнтә.

СМЕЛОВ. Эппин эсә мана мән тесе сәк таринч-
чен улталаса пурәнтән? Әпә сана ёненнә... Авла-
нас та, сана хампа пәрле илсе каяс терәм. А, эсә,
мана пәрре те юратман иккен.

ШАПЧӘК. Анне санпа пәрле ярасшән мар-ске
(йәрет).

СМЕЛОВ. Апла эсә хәвән ирәкүпе мар? Эсә
мана юратма пәрахман?

ШАПЧӘК. Тәләкре те сана сәс куратәп. Сана
әпә ёмәрне те манма пултарайман... Эп сана юра-
тиччен никама та юратман та... Пирвайхи юратә-
ва мән ситтәр ёнтә.

СМЕЛОВ. Эфир иксәмәр пәрлешсен, пире, икә
юратакан чуна, нимәнле вай та уйәраяс сук. Пи-
рән ёмәр тәләкри пек иртә. Юратнә сынпа кун
иртни те, ёмәр иртни те сисәнмест.

ШАПЧӘК. Атя, нумай тәрас мар. Ыран касхине
кил те атте-аннесем умәнче каласәпәр. Печчен
килме аплах мар тетән пулсан, юлташләха Лапсәр-
ти Марье аппуна, хәтә Стапан йысуна чәнсе кил.

СМЕЛОВ. Эсә мәнле, туйлә каяс тетән-и?

ШАПЧӘК. Мән пулать унта. Анне кутәнлашәтә
пулсан, апа та пәхса тамәпәр.

СМЕЛОВ. Калатәп вёт Шәпчәк мана пәрахман
тесе.

ШАПЧӘК. Астан пәрахатән ара сана.

СМЕЛОВ. Иван чан каларё эппин? Суймарё.
ШАПЧАК. Суйман сав. „Ывэнтэм“ тет. Вэл халь те келетре сыварать.

СМЕЛОВ. Мён? Сыварать? Иван-и?

ШАПЧАК. Иван сав. Ывэнтэм терё те... келетре сулхам, аван.

СМЕЛОВ. Ну, сывэртарах эппин. Манян сельсовета каймаллаччэ-ха. Сыва пулэр. (Каять).

ШАПЧАК. Кевёсет, кевёсет пулмалла. (Пауза.) Хамах айаплэ сав.

СЛОНОВ. (кусёсене шылкаласа кёрет). Ну, аван кантам та телёрмех пусланя. Хветёр мён вэл хыпалансах тухса кайрэ. (Пауза.) Ну, мён хытса таратан, е? Скатертсем терлесси мён-ле пырать, нумай терленё-ши?..

ШАПЧАК. Иртенпе пулман эп унта. Леш айкинчи Борис арэмепе Тарас арэмё те касрёс, те касмарёс. Кайса пэхам-ха.

СЛОНОВ. Манян пит савасчэ, шыв аста сирён?

ШАПЧАК. (рукомойник сине кятартса). Акя.

СЛОНОВ. Ёсе варама ярас марччэ. Парторг пётерет мана. Паян та хаваласах ячэ. Мёнле пулсан та илсех кил, тет.

ШАПЧАК. Тарашса пэхэпэр. (Каять.)

СЛОНОВ. (юрлаты мэрлатса, пит савать). „От Москвы до самых, до Краин“...

МАВРИ. (кёрет). А-а!.. Эсё кунта иккен. Килместёп теместёнччи?

СЛОНОВ. Эх, Маври! Епле ёс туса кайап кунтан...

МАВРИ. Шэпчэпка каласса татэлтар-им?

СЛОНОВ. Татэлса.

МАВРИ. Мён тет?

СЛОНОВ. Сурри-суртми пулнэ, тет.

МАВРИ. Сурри анчах пулмасэр... йэли сапла мар-и... Хёрсем вёсем каласма хаймасчэ сав. Ватанасчэ.

СЛОНОВ. Ку ватанакан йышши мар.

МАВРИ. Пёр сёмах та шарламари?

СЛОНОВ. Паян халь пусаннэ сёс-ха, терё, ыран... касхине килме каларё. Ун чухне пётёмёшпех пулать, терё.

МАВРИ. Юри тасать мар-и. Херё аста сухалчэ-ха тата?

СЛОНОВ. Мастерскойне каятап терё те... Ман хаман та унта каймалла-ха.

МАВРИ. И-и, умах! Хатана килсен хёре кусран вёсертёсси вара? Яла тухса кайнэ пулсан сёр телте те, сёр чёлхе, тем те каласа тултарёс. Самрак сын вэл часах унталла-кунталла шухашлама пултарать.

СЛОНОВ. Эс мён сүпелтетен. Эп хатана килмен вёт!

МАВРИ. Ан тун ёнтё. Пёлетпёр мёншён килнине. Хёре айна, килте улах чухне, яла яма юрать-и? Хёрсемпе юрату синчен каласас пулать, унсэран вёсем чёмсёр теме пултарасчэ. Эпё хам хёр пулса курнэ, хам сичё сёре качча кайса курнэ. Тути-масине лайах пёлетёп.

СЛОНОВ. Сан сёмаххуна итлесе тарсан, авланас мар тенё синчех, авланас шухаш тытас пулэ, тарас санран хавэртах.

МАВРИ. Чим-ха, чим! Мёскер сан куссем тартаннэ пек. Макармайан пулэ те.

СЛОНОВ. Сывэрнэран вэл. Халь сёх сыварса

кётём те... Эсё такки сав ёспех ман хыссян сүретён пулать?

МАВРИ. Сав ёспех. Ара ёнер касхине ху сёртенкё пама пултан та...

СЛОНОВ. Эпё сана килтех каларам вёт. Пустуй ан хатланса сүре, терём. Эпё касал авланма шухашламастап та. (Каять).

МАВРИ. Пэх-халё мён хатланасчэ, э? Ёсне хам пусласа патам та, халь сываха та ямасчэ. „Авланма шухашламастап та“, тет, хай каятар кунёнен сыварса сүрет. Кунён-сёрён кунтан тухма пёлмест. Сук, мана улталайман. Эпё вёреннё йёкехуре. Сакайёнчи кукар-макарсене вёсех пёлетёп.

МИКИТА. (кёрет). Аста пирён пулас майшарсем?

МАВРИ. Таста сухалчёс...

МИКИТА. Манян хёр патне сыру сырнэ, вишш...

МАВРИ. Ёлкёрнё те пулать... Сапла, каччи хут пёлет.

МИКИТА. Сак усала шыраса, кёсех тан тухатчэ. Лавкине хупнэ. Пусанасем патёнчен илсе тухрам. Мухмар чёртёсчэ те... Мана та ёстерчёс. Эх, Маври!.. Епле каштах саванас мар-ха, керу туянатпэр вёт. Каччи лайах сын пулчэ.

МАВРИ. Мён каласси пур. Атя пёерерёшне тултарар-ха.

МИКИТА. Сук. Каччи килмесёр пёр тумлам та. Эсё мён хушша-хуппа кёрсе сүретён ара?

МАВРИ. Хушша-хуппа мар. Мухтанса каланэ пек пулать те... Эпё пулмасан никам та майшарланас сук сав. Хамэр ялтах акя: кама-кама майшарлантарман пулэ. Унтри Сахарне Варманкасран тупса патам. Увисём Усэппне Ускасцинчен... Мантар Хветук арэмне, хёрёх сула ситнёскерне, вунсичё сулхине киле куртсе патам. Тата... Алтакин Михалине, Терентей Ваплине... у-у, шучё те сук...

МИКИТА. Эсё пёрлештерессе пёрлештерётён те... Эсё пёрлештернисем тем пурансах каймасчэ-ха вёт.

МАВРИ. Пуранма пёлмёсё те, эпё айапли унта. ВАРВАРИ. (кёрет!) Ах, туруй! Кётсе ывэнтэр пулэ. Сэринё ласрах ашэтрам та... Сута чейник тастаччэ.

МАВРИ. Эсё сэринё ашэтса та ятан пулэ. Эпё сивёреххине ёсес тенёччэ. (Каять.)

МИКИТА. Ну, карчак, сэра пичкисем терёс-тёкелех-и?

ВАРВАРИ. Сэра туни сая каймарё-ха... (чёйник илсе каять.)

МИКИТА. Туй тавас пулсан эпё садра таватап. Сетел йёри-тавра тенкелсем, сетел сине чечек лартса тултарас. Эх, пулать! Туй тума вай ситет-ха.

ШАПЧАК. (кёрет). Эсир ёсеме те пусланэ тем?

МИКИТА. Акя ман хёр. Такам пэхсан та саванмалла. Кам каччи илмё ман хёре! Шэратса тунэ пекех вёт!

ШАПЧАК. Эсё самаях сыпнэ пулас, атте.

МИКИТА. Мёншён каштах ёсес мар, хёрём? Тепёр ик-виç кунтан эсё пирёнтен уйэрлатан. Пёчёк ача вилсен пурт пушанать те... Эсё үссе ситнё вёт.

ШАПЧАК. Эпё вилместёп вёт. Качча каятап сёс.

МИКИТА. Сапла та, эсё пирён пата килсе пурнас сук.

ШАПЧАК. Анчах Маври тупса паракан качча-на юратмастай-ске эпё.

МИКИТА. Кама каятйн вара эс?

ШАПЧАК. Кама каяс тенине эсир хавър та пелетёр.

МИКИТА. Неушлэ каччине юратмастйн эс?

ШАПЧАК. Каччи хай те юратмасть.

МИКИТА. Эсир ёнтё темице сулах пёрле сурес-се тессе те. Эл сире пёр-пёрне юратацсе пуль тесе...

ШАПЧАК. Кам синчен каласатйн сак эс?

МИКИТА. Хветёр синчен.

ШАПЧАК. Хветёр синчен? Хветёре кайас пул-сан эсе хирёс мар эппин?

МИКИТА. Эсе урэх сынна парасце тесе шухаш-ларйн-им? Сук, эфир халь аннупе те каласца таталтамър. Урэххи синчен каласу та пулман тепёр тесен, хавър ирёкү.

ШАПЧАК. Чанах-и, атте?

МИКИТА. Чйн пулмасър. Ыран сурацмаллах килме каласа ярас...

СЛОНОВ (кёретъ). Ну, юлташ Никитина, кун пек сес тёрлесце пулсан, ыран кац валли сурри те пулаймасть вёт.

ШАПЧАК. Тёрлекен хёрсем килте сук сав. Шупашкара тёрё тёрлекене вёренмелли курса кайнйччё те... Паян таварйнамалаччё. Ситерейме-рёс пулас.

СЛОНОВ. Мён тавас-ха ёнтё. Договор пурнйца кемест вёт.

ШАПЧАК. Ан хйра. Ситмёл сулхи карчаксен пухам та, договора тултаратйпах.

СЛОНОВ. Ну, курйпър. Ман каяс-ха.

(Варварипе Маври (кёресце).)

МИКИТА. Акй сйра... Сйра килчё... Ан кай-ха. Пёр-виц курка сйра ёстерем те, вара каласца татйлар...

СЛОНОВ. Тавтапус.

ВАРВАРИ. Хавъртрах каласца татйласчё. (Пур-не те сйра паратъ). Килёр, тытър сурёличчен... ну, ашшё, хйтана килме камран каласа ярас те-тён?

МИКИТА. Мён каласа ямалли пур. Сынё хамър ялтах вёт. Пёр сймахпа каласан... ыран килсе пйхчър... Пурте сйра ёсесце.

ЧАРШАВ.

(Юлашки пулатъ.)

Никёс синче тйрри курйнмасть

Калинино районне кёрекен „Молния“ колхозра 1938 султа улампа тамран вите тума тытйнчё. Эх, ёслерё вара строительство бригади, никёсне кйсалчченех хывса пётёрчё.

Районран пёр юлташ пычё те кйсал:—Мёнле,—тет,—сирён пёлтёр вите тума тытйнйччё, хатёр пуль? Унйн тйрри сакйнтанах курйнмалла-ха,—тесе, хай кармашса пйхрё.

—Темён,—таварчё йна пёр колхозник,—ун тйррине патне пырсан курас сук.

—Мёншён апла, унта ёслетчёс вёт?

—Сапла, ёслетчёс. Унйн никёсне тйвакансем сине икё пин ёскунё ытла кёрсе кайнй, анчах лашасем витене кёреймерёс-ха. Мёншён тесен, витине тума пйрахнй, тампа улам пурпёрех ишё-лет, терёс.

—А никёс тунй сёре кайнй ёскунёсем?

—Вёсем тумасър ишёлсе аннй вите айне пулнй.

Г. Давыдов.

Пуцран шйласце

Мана Ишлей районёнчи Энтимеркассине пырса кёме тёл килчё. Сул синчен килнё хйсййн такамйн та сывйрас е сывйрмасйрах культурлй канас килет. Савйнпа та сакй ялти пёр палланй сынпа вулав суртне утрймър. Пырса кёрсен, манйн ку-сймсем тйрех урайне тёллерёс, мёншён тесен ун-та темён чул суй-сап мана „культурлй кану“ пама хатёрленсе выртацсе. Сётел патнелле утрйм. Сакй-нта мана пёри пуцран кйшй-йрт! шйлса илчё. Пйха-тйп суйлелле; мёскер ку?! Унта нимёнле „пёри“ те сук, унта маччана сывйстарнй хйсйтсем тем тйрйшшё усйнса тйрасце. Савсем ачашласа илчёс иккен мана, тата хйсем пуцтарнй мёнпур тусана культурлй канма килнё сын сине силлерёс.

—Ма кун пек, юлташ?—терём эпё.—Пуцран шйласце,—тесе ййл култйм, усйнса тйракан хйсйт-сем сине кйтартса.

—Сана пуцран шйлни мён вйл,—терё мана юлташ.

—А вот вулав сурчён пуслйхне пуцран шйласце, Савйнпа вйл нимён тумасър ачашланса сес пурй-нать.

Чапа тухнă Ефремов колхозникан ҫитес ҫывăх вăхăтра пулас пучахё.

Тема — „Крокодил“ журналан, ўкерчёкё — Н. Сверчкован.